

**OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK
IN DE GEMEENTE SITTARD, 6
KRONIEK VAN DE ARCHEOLOGISCHE WERKZAAMHEDEN
IN SITTARD, 1995.**

Inleiding

In 1995 zijn de werkzaamheden zoals die plaatsvonden in 1994 voortgezet. In het Hoogveld en Europapark zijn veldverkenningen gedaan, aangevuld met kleine proefopgravingen. Een vondstmelding bij de Stadbroekermolen werd nader onderzocht.

De uitvoering van archeologische werkzaamheden in Sittard ligt grotendeels bij de volgende leden van de werkgroep archeologie van de Heemkundevereniging De Lemborgh: Karin Adams, Math Ariaans, Sjra Borsboom, Ries van Doorn, Henk Veermans, Marijke Geilen, Jean Schmeitz en Charles Meijs. Ries van Doorn heeft zich op bijzondere wijze verdienstelijk gemaakt met een accurate verslaglegging van de werkzaamheden van de werkgroep. De archeologische basiskaart van Sittard is onderhouden door Charles Meijs. Er zijn nu 146 vindplaatsen opgenomen.

A. Hoogveld

Tijdens een veldverkenning hebben Sjra Borsboom en Ries van Doorn een oud wegdek aangetroffen langs de Hasseltsebaan. Het wegdek was zichtbaar in een sleuf getrokken door de Water-

Foto 1. Hoogveld. Coupe Romeinse weg. Pijl: richting coupe, stippellijn: grindlaag. Foto genomen in zuid-oostelijke richting

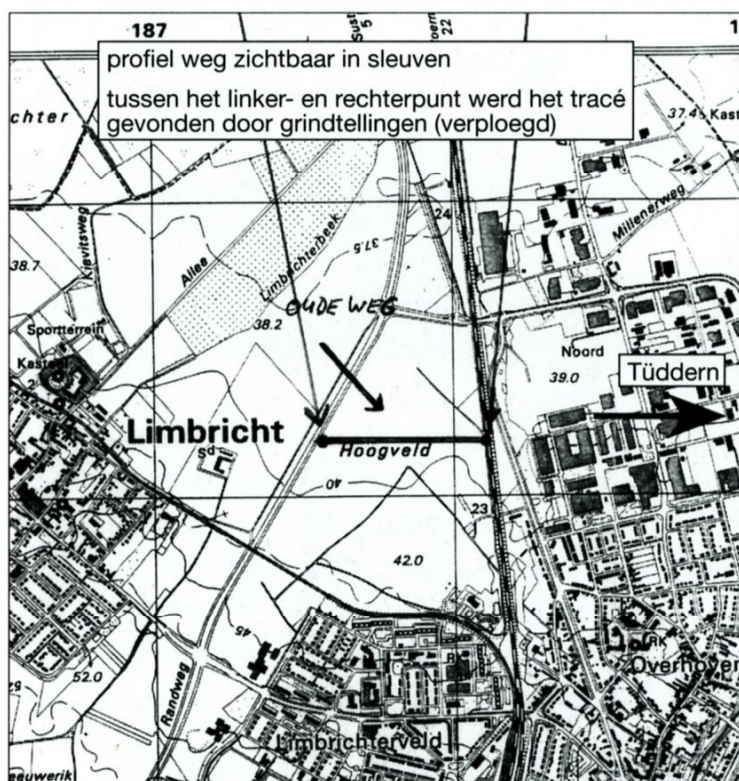
leiding Maatschappij Limburg. Het lag 40 tot 50 cm onder het maaiveld en was ca. 5 meter breed.

De sporen waren goed waarneembaar in het veld, maar onvoldoende zichtbaar voor het nemen van foto's. Archiefonderzoek wees uit dat de weg niet staat aangegeven op oude kaarten. Op luchtfoto's is de weg ook niet te zien.

Na overleg met mw. K. van der Graaf, de nieuwe provinciaal archeoloog van Limburg, is een nader onderzoek uitgevoerd. De assistent van de provinciaal archeoloog Fons Horbach en leden van de werkgroep archeologie hebben een proefsleuf gegraven (coördinaten 187.53, 336.24, midden sleuf). De proefsleuf coupeerde de weg in de noord-zuid richting. Het profiel van de weg is gemeten, getekend en gefotografeerd. Zie foto 1. Volgens Fons Horbach zou de laag kiezelstenen in de coupe kunnen duiden op de onderste laag van een Romeinse weg. Er is echter nog geen tastbaar bewijs van de Romeinse oorsprong in het wegprofiel gevonden.

Enige tijd later werd aan de spoorzijde van het Hoogveld, ook ten behoeve van een waterleiding, een nieuwe sleuf gegraven. Ook in deze sleuf was eenzelfde wegprofiel duidelijk waarneembaar (coördinaten: 188.90, 336.20, midden sleuf).

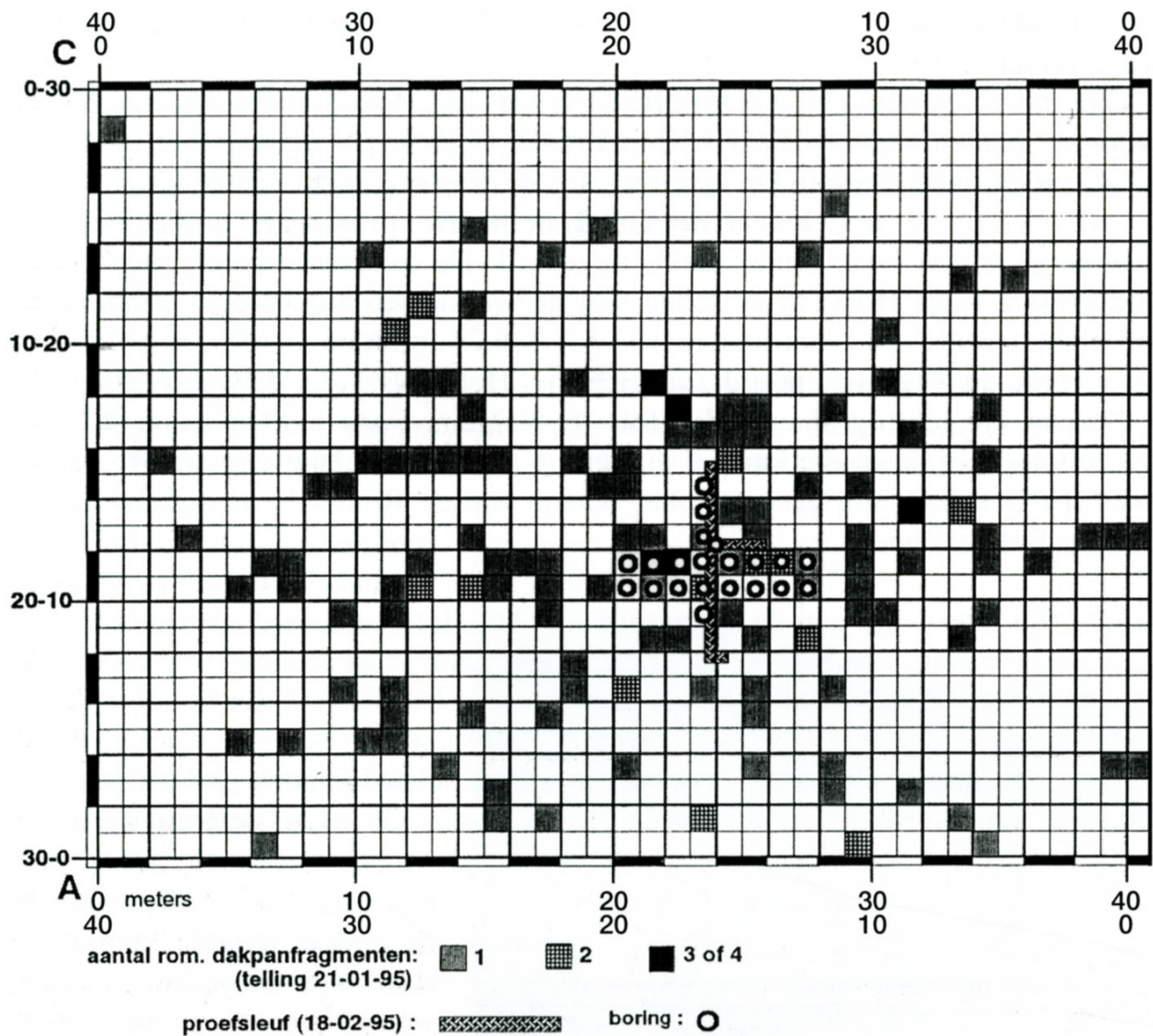
Tussen de Hasseltsebaan en de spoorlijn is een veldonderzoek gedaan naar het verloop van de weg. Op diverse percelen tussen de twee sleuven werd het vermoedelijke tracé van de weg vastgesteld door grindtellingen. Door ver-

Afb. 1. Situatiokaartje van de ligging van de Romeinse weg in het Hoogveld

ploeging van de grindlaag in de bodem kunnen verhoogde concentraties grind worden waargenomen aan de oppervlakte. Langs 6 uitgezette lijnen zijn grindtellingen gedaan. In vakken van 3 m² is het aantal stenen geteld die zichtbaar zijn in het akkeroppervlak en een doorsnede hebben van meer dan 2 cm. De uitkomsten van deze tellingen zijn uitgezet in een grafiek. De hoogste concentraties tellingen zijn op de plattegrond ingetekend. Deze resultaten bevestigen de ligging van de weg in oost-westelijke richting tussen de hierboven genoemde sleuven. In het vermoedelijke tracé van

Afb. 2. Telling Romeinse dakpanfragmenten op een akker in het Europapark

de weg is aanvullend booronderzoek gedaan. De boringen leverden geen verdere gegevens voor een wegprofiel op, maar bevestigden wel in het verloop van de weg een verhoogde concentratie van stenen in de bodem. Alle gegevens op een rij gezet komen we tot de slotsom van een weg in west-oostelijke richting, vermoedelijk uit de Romeinse periode. De weg zou dan een verbinding geweest kunnen zijn tussen Tudderden en Limbricht (met eventueel een voortzetting naar de Maas). Zie afbeelding 1. Dit is een belangrijke toevoeging aan de bekende gegevens van de infrastructuur in de Romeinse tijd. Gevoegd bij wat al bekend is, blijkt eens te meer dat het Hoogveld archeologisch van hoge waarde is.

B. Woonuitbreiding Europapark

De werkzaamheden in het Europapark, opgestart in 1994 ¹⁾, vonden in 1995 een vervolg.

Tijdens het belopen van een akker in januari 1995 werden door Ries van Doorn en Sjra Borsboom opvallend veel Romeinse fragmenten gevonden. De akker ligt ten oosten van de Straatsburglaan tussen de Wehrrveldweg en de verlengde Broekweg.

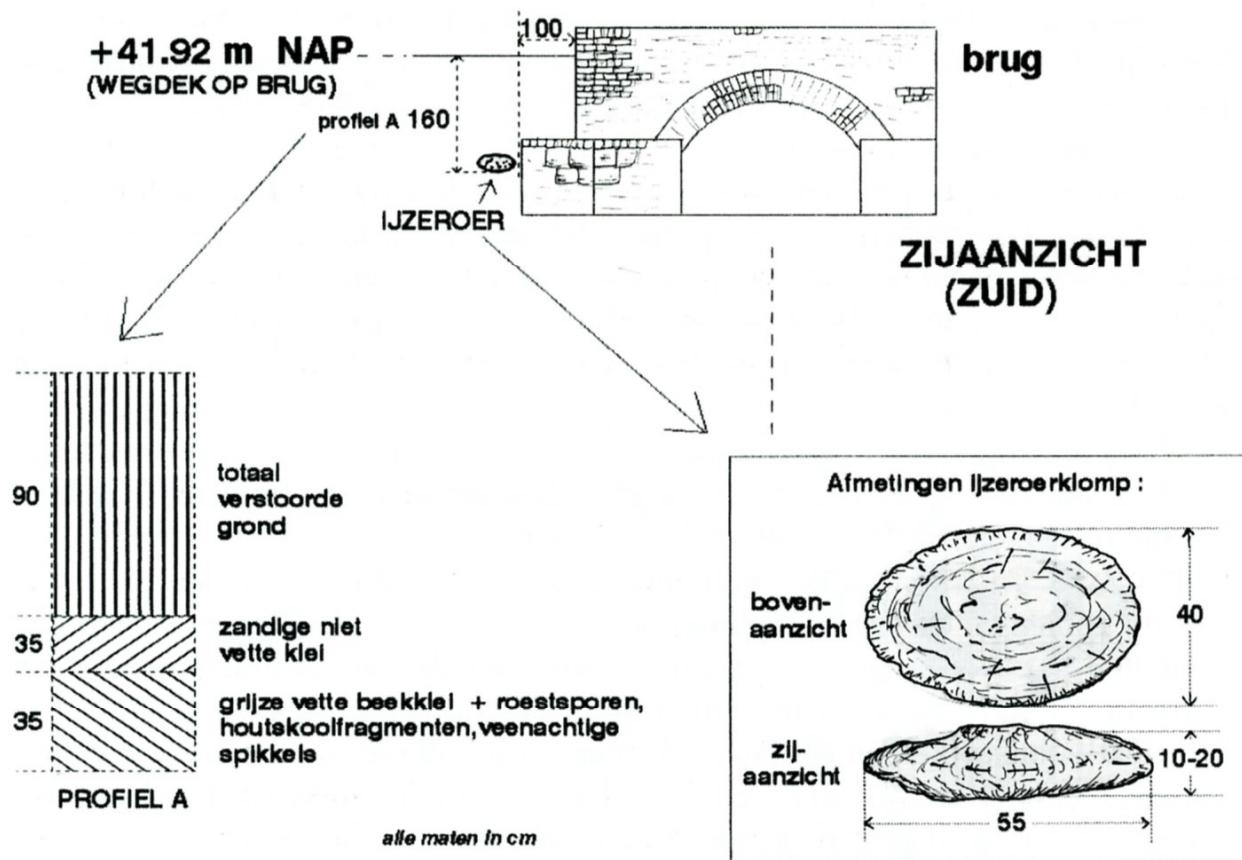
De gevonden fragmenten zijn restanten van gebruiksaardewerk: dolia en wrijfschalen. Terra sigillata is vrijwel niet gevonden. Opvallend was de hoeveelheid dakpanfragmenten. Dit was aanleiding om te denken aan de mogelijkheid van bouwactiviteiten in de Romeinse periode. Besloten werd dit gebied nader te bekijken en de vondsten gericht in kaart te brengen. De resultaten van dit onderzoek zijn gepubliceerd in Archeologie in Limburg ²). Afbeelding 2. geeft een verdeling in 3 gradaties van ca. 150 dakpanfragmenten van vermoedelijk Romeinse oorsprong. Er is een duidelijke concentratie te zien binnen een gebied van 20 bij 20 meter.

In dit gebied en op een paar punten daarbuiten zijn proefboringen gedaan (zie afbeelding 2.). Vondsten werden aangetroffen tot ca. 60 centimeter onder het maaiveld. Er werd besloten toestemming te vragen een proefsleuf te graven in het meest vondstrijke gebied. Na verkregen toestemming werd een sleuf gegraven van 8 m lang, ca. 40 cm breed en 60 tot 90 cm diep. Haaks hierop werd ook nog een tweede sleuf gegraven van ca. 2 m lang (zie afbeelding 2.). In de teelaarde (40 cm dik) en in de 10 tot 20 cm dikke overgangslaag naar de

Foto 2. Europapark. Romeinse dakpanfragmenten

Afb. 3. Lokatie, profiel en tekening van het ijzeroer bij de looimolen te Sittard

onverstoorte grond werden wederom veel Romeinse dakfragmenten gevonden. Zie foto 2. Opvallend was ook de vondst van enkele potscherven uit de IJzertijd. Met uitzondering van een brok mergel werden er geen sporen gevonden die wijzen op muurwerk. In de proefsleuf zijn geen fundamenteen aangetroffen. De aanwezigheid van de grote hoeveelheid dakpannen kan met dit onderzoek niet verder verklaard worden. Blijvende aandacht voor dit gebied is gewenst.

Vondstmeldingen

1. Stadbroekermolen

Eind februari 1995 werd door Gjus Roebroek, woonachtig op het terrein van de looimolen te Sittard, bij het Historisch Museum te Sittard, melding gemaakt van het vinden van een brok ijzeroer. Tijdens restauratiewerkzaamheden bij het opschonen van de oever van de beek werd de brok gevonden bij de brug over de beek, die ten westen van de molen loopt, in de westelijke oeverwand (coördinaten 189.88 - 335.38).

Door 2 leden van de werkgroep archeologie werd op 2 maart 1995 de exacte vindplaats ingetekend en gefotografeerd.

De brok ijzeroer bevond zich op een hoogte van + 40.30 m NAP (info

hoogtemeting Gjus Roebroek) en was gelegen in grijze vette beekklei. Zie afbeelding 3. Omdat ijzeroer meestal in uitgesproken zandige lagen wordt aangetroffen, is het waarschijnlijk aangevoerd.

De lensvormige brok ijzeroer is 55 cm lang, 40 cm breed en 10 tot 20 cm dik. De buitenkant heeft een roestbruine kleur en was zandig van structuur. Het geschatte gewicht bedraagt 30-40 kg. Het brok is in situ gelaten. Enkele monsters werden meegenomen voor onderzoek. Van enkele fragmenten werd in een laboratorium het ijzergehalte bepaald. Het gehalte aan ijzer (metallisch Fe) bedroeg 28,5 gewichts %. Omgerekend naar het formaat van de brok, moet het 10 kg ijzer bevatten!

Met een goede documentatie van toekomstige vondsten van ijzeroer en ijzer-slakken kan men wellicht op den duur verbanden leggen tussen de aanwezigheid van ijzeroer en de bewerking ervan, met name het smelten en smeden van ijzer.

2. Binnenstad Sittard

Een inwoner van de binnenstad van Sittard kwam eind oktober 1995 met het verzoek materiaal te determineren. Aan de zogenaamde 'verse breuken' (breukvlakken die schoon en niet verweerd zijn) was te zien dat het aardewerk recentelijk gevonden en gebroken was. Wat ons werd aangeboden bleek bij navraag een selectie te zijn uit het gevonden materiaal. Het overige materiaal was weggegooid. Daarnaast kon de exacte vindplaats en de diepte ook niet meer worden vastgesteld.

Dat betekent dat we voor de betreffende persoon alleen het materiaal hebben kunnen dateren aan de hand van de bestaande literatuur. Daarmee is wel een stukje persoonlijke nieuwsgierigheid bevredigd, maar in het kader van de geschiedenis van de stad hebben we een aantal kansen gemist. We weten niet waar het materiaal precies is gevonden en met welk materiaal het samen is gevonden. Omdat we het materiaal *zonder context* hebben gekregen kunnen we niet het verhaal vertellen dat bij het materiaal en de plaats hoort. Dat is jammer, in een stad waar veel mensen zich actief met geschiedenis en archeologie bezighouden, zijn alle gegevens welkome aanvullingen op het bestaande materiaal.

Het is duidelijk dat deze tweede vondstmelding ons veel minder informatie geeft dan de eerste. Daarbij moet worden opgemerkt dat de tweede melder volstrekt te goeder trouw heeft gehandeld. De eerste melder wist de weg en kende de procedure, de tweede niet.

Daarom volgt nu een kort overzicht van wat u het beste kunt doen wanneer u archeologische vondsten doet:

- meld de vondst zo spoedig mogelijk bij het museum of de gemeente (adressen en telefoonnummers vindt u onderaan dit stukje);

- laat zo mogelijk alles zitten waar het zit. Kan dit niet, neem dan de volgende regels in acht:
  - maak zo nauwkeurig mogelijk aantekeningen van de plaats waar de vondst is gedaan en hoe de vondst wordt aangetroffen. Maak een situatieschetsje als u dat kunt, of neem een foto. Leg als het kan een meetlatje of iets waarvan de grootte algemeen bekend is in het vlak van de foto (de camera-dop, een lucifersdoosje, een aansteker). Neem niet alleen een foto van de vondst, maar ook een van de omgeving van de vondst.
  - als u materiaal verzamelt: verzamel alles of zoveel mogelijk. De meest onooglijke dingen kunnen een schat aan informatie verbergen. Ook de dingen die u herkent en waarvan u weet dat ze niet oud zijn, moeten worden verzameld of worden genoteerd. Dit is van belang voor de interpretatie van de vondst.
  - behandel de vondsten met zachtheid. Menige munt kan niet meer gedetermineerd worden door een overmaat aan poetsdrift.
  - meld de vondst alsnog zo spoedig mogelijk.

Tot slot kunnen nog 2 dingen worden opgemerkt:

- * Het melden van vondsten heeft in het verleden nooit geleid tot het vertragen van werkzaamheden of het stopleggen van werkzaamheden. Dit is een hardnekkige angst die volstrekt ongegrond is. Wel stellen wij het op prijs om, als daar aanleiding toe is, de vondsten goed in situ (op de plaats waar ze gevonden zijn) te documenteren. Dit is tot nog toe altijd in goed overleg geregeld. Een voorbeeld hiervan is de vondstmelding bij de Stadbroekermolen.
- * De vinder blijft de eigenaar van de vondsten. Melding van een vondst leidt nooit tot het verlies van de vondst.

Meldingen van vondsten in en om de gemeente Sittard kunnen worden gedaan bij de Historische Afdeling van het Stedelijk Museum Het Domein, Kapittelstraat 6, Postbus 18, 6130 AA Sittard, telefoon 046-4513460, fax 046-4529111 of bij de Gemeentelijke Archiefdienst van Sittard, telefoon 046-4596666.

oktober 1996

Stedelijk Historisch Museum
Karin Adams en Marion Aarts

Noten:

1. Zie ook : M. Aarts en K. Adams, Oudheidkundig bodemonderzoek in de gemeente Sittard, 5, in: *Historisch Jaarboek voor het land van Zwentibold*, 1995, pp. 173-174.
2. Sjra Borsboom en Ries van Doorn, Romeinse vondsten op akkers te Broeksittard, in: *Archeologie in Limburg*, nr. 64, juli 1995, p. 26.